

Avalent>Õigusaktid ja kohtupraktika>Liikmesriigi õigus

See riik on üleminekuprotsessis, et astuda EList välja.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [en](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Swipe to change

inglise keel

Liikmesriigi õigus

Põhja-lirimaa

Sellel lehel esitatakse teavet Ühendkuningriigi, täpsemalt Põhja-lirimaa jurisdiktsiooni õiguse ja õigusaktide andmebaaside kohta.

Seda lehekülge ei ole Teie valitud keelde tõlgitud.

Võite saada sisu masintõlgitud versiooni. Võtke arvesse, et see võimaldab ainult teksti ligikaudset mõistmist. Lehekülje omanik ei vastuta masintõlgitud teksti kvaliteedi eest.

-----eesti keel-----bulgaaria keelhispaania keeltšehhi keeltaani keelsaksa keelkreeka keelprantsuse keelhorvaadi

itaalia keelläti keelleedu keelungari keelmalta keelhollandi keelpoola keelportugali keelrumeenia keelslovaki keel

sloveeni keelsoome keelrootsi keel

Õiguse allikad

Peamised õiguse allikad Ühendkuningriigi Põhja-lirimaa jurisdiktsioonis on järgmised:

esmase õiguse aktid Ühendkuningriigi parlamendi aktide ja Põhja-lirimaa assamblee aktide kujul. Mõned Põhja-lirimaaga seotud esmase õiguse aktid annab monarh riiginõukogu korraldustena (õigusaktid);

Euroopa Liidu õigus;

teisese õiguse (ehk madalama astme) aktid Põhja-lirimaa õigusaktide ja eeskirjade kujul. Mõned teisese õiguse aktid võidakse anda halduskorraldustena; **tavaõigus**, mida kujundatakse kohtulahendite kaudu.

Õigusaktide liigid – kirjeldus

Esmase õiguse aktid ehk **parlamendi aktid** annab Ühendkuningriigi parlament Londonis ja neid võidakse kohaldada kõigis või teatavates Ühendkuningriigi osades. Samuti on Ühendkuningriigi parlament heaks kiitnud seadusandliku võimu delegeerimise piirkondlikele parlamentidele ja assambleedele, kes võivad võtta vastu esmase õiguse akte, mis hõlmavad piiratud valdkondi ja mida kohaldatakse nende enda jurisdiktsioonis. Teisi esmase õiguse akte võib vastu võtta monarh eesõiguse alusel mitmel kujul, näiteks riiginõukogu korralduste, avalike teadaannete, kuninglike lubade, kuninglike juhiste, määruste ja patendikirjadena.

Teisese õiguse aktid võetakse vastu riiginõukogu, ministri, ministeeriumi, Põhja-lirimaa valitsuse või muu institutsiooni või isiku volituse või statuudi alusel. Neid nimetatakse ka **delegeeritud või teisese õiguse aktideks** ning võimu delegeerimise statuuti nimetatakse õigusi andvaks või alusaktiks. Teisese õiguse aktid võivad kanda eri nimetusi, nagu riiginõukogu korraldused, määrused või eeskirjad, millele üheskoos võib viidata kui seadusandlikele dokumentidele või seadusandlikele eeskirjadele.

Põhja-lirimaaal hõlmavad õigusaktid akte või põhikirju, mis võivad olla Ühendkuningriigi Parlamendi, Põhja-lirimaa Parlamendi (1921–1972) või Belfastis asuva Põhja-lirimaa assamblee seadused. Eri aegadel Põhja-lirimaa piirkondlike parlamentide tegevus peatati ning paljud õigusaktid sisaldasid riiginõukogu korraldustes, mis on tegelikult teisese õiguse aktid, kuid mida kasutatakse esmase õiguse aktidena. Põhja-lirimaa õigusaktide hulka kuuluvad ka eeskirjad – teisese õiguse ehk madalama astme aktid –, mis on antud Ühendkuningriigi parlamendi akti, riiginõukogu korralduse või Põhja-lirimaa assamblee akti alusel. Õigus sõlmida Ühendkuningriigi nimel **rahvusvahelisi lepinguid** on antud monarhile, s.o kuningliku eesõiguse alusel kuningannale, keda nõustab Ühendkuningriigi valitsus. Ühendkuningriigi parlament rahvusvaheliste lepingute sõlmimisel ametlikult ei osale, ent kui leping nõuab Ühendkuningriigi õigusaktide muutmist või riiklike vahendite eraldamist, pannakse see tavamenetluse kohaselt parlamendis hääletusele. Kõikide ELi aluslepingute rakendamine Ühendkuningriigis eeldab rakendusakte ja seepärast vaatab parlament need läbi. 11. novembril 2010 jõustusid 2010. aasta põhiseaduse reformi ja valitsemistava seaduse artiklid 20–25, mille kohaselt võib lepingut ratifitseerida ainult juhul, kui a) minister on kõigepealt esitanud parlamendile lepingu koopia, b) leping on avaldatud ja c) 21 istungipäeva pikkune ajavahemik on möödunud, ilma et kumbki parlamendikoda oleks teinud otsust selle kohta, et lepingut ei tuleks ratifitseerida.

Õigusnormide hierarhia

Kui eri õigusallikate vahel on vastuolud, lahendatakse need peamiselt kohtutes. Seega võivad kohtud lahendada õigusaktide tõlgendamist käsitlevaid vaidlusi. Ent kuna Ühendkuningriigis ei ole nn kirjutatud põhiseadust, ei ole võimalik parlamendis vastu võetud õigusakti kohtus vaidlustada põhjendusega, et see on põhiseadusega vastuolus. **Parlamendi suveräänsuse põhiseadusliku doktriini** kohaselt on Ühendkuningriigi parlament kõrgeim seadusandja selles tähenduses, et ta võib vastu võtta ja kehtetuks tunnistada mis tahes akti ning et ükski teine institutsioon ei või parlamendis vastu võetud õigusakti kehtetuks tunnistada ega selle kehtivust kahtluse alla seada.

Parlamentaarne suveräänsuse doktriini piirab siiski Ühendkuningriigi kuulumine Euroopa Liitu. 1972. aasta Euroopa ühenduste aktist tulenevalt on Euroopa Liidu õigus osa Põhja-lirimaa õigusest. Võimaluse korral tuleb riiklike õigusakte tõlgendada nii, et need vastaksid ELi õigusele.

1998. aasta inimõiguste seadusega, millega inkorporeeriti Euroopa inimõiguste konventsioon Ühendkuningriigi õigusesse, anti kohtutele õigus parlamendi akte vaidlustada. Võimaluse korral tuleb riiklikku õigust tõlgendada kooskõlas kõnealuses konventsioonis sätestatud normidega.

Kohtuotsused ja eelkõige apellatsioonikohtute otsused mängivad õiguse arengus olulist rolli. Lisaks määruste andmisele õigusaktide tõlgendamise kohta moodustavad nad ka **tavaõiguse aluse**, mis tuletatakse varasemates kohtuasjades tehtud kohtuotsustest (või pretsedendioõigusest). Üldpõhimõtte kohaselt on kohtute jaoks siduvad kõrgema astme kohtute varasemad otsused. Euroopa Liidu õigusega seotud küsimustes on kõrgeim võim Euroopa Kohtul.

Ülemkoja apellatsioonikohtuniku õigustega liikmed on tegutsenud Ühendkuningriigi ülemkohtuna, ehkki nad asendati uue ülemkohtuga, mis alustas tegevust 1. oktoobril 2009. Olemasolevatest ülemkoja apellatsioonikohtuniku õigustega liikmetest said ülemkohtu esimesed kohtunikud ning vanemliikmest sai kohtu president.

Institutsiooniline raamistik

Õigusnormide vastuvõtmise eest vastutavad institutsioonid ja otsuste tegemise protsess

Esmase õiguse akte võtab vastu **Ühendkuningriigi parlament** Londonis. Enne kui **õigusakti ettepanek ehk eelnõu** (*Bill*) saab parlamendi aktiks, peavad selle heaks kiitma parlamendi mõlemad koad: alamkoda (*House of Commons*) ja ülemkoda (*House of Lords*). Mõlemas koad läbitakse järgmised etapid:

esimene lugemine (eelno ametlik tutvustamine ilma aruteluta);

teine lugemine (üldine arutelu);

komisjonietapp (üksikasjalik läbivaatamine, arutelu ja muudatusettepanekud. Alamkojas toimub see etapp reeglina avalikus eelnõukomisjonis);

aruandeetapp (võimalus teha täiendavaid muudatusettepanekuid);

kolmas lugemine (viimane aruteluvõimalus; muudatusettepanekuid saab teha ülemkojas).

Kui mõlemad koad on eelnõu menetlenud, saadetakse see tagasi esimesse kotta (kus see algatati) teise koad muudatusettepanekute arutamiseks.

Lõpptekstis peavad kokku leppima mõlemad koad. Enne kui saavutatakse kokkulepe eelnõu iga sõna kohta, võidakse eelnõu kahe koad vahel mitu korda edasi-tagasi saata. Kui kokkulepe on saavutatud, võib eelnõu esitada kuningliku nõusoleku saamiseks.

Põhja-lirimaa assamblees toimub sarnane protsess (mis hõlmab eelnõu tutvustamist, arutelu, debatti ja hääletust), ehkki piirkondlikus assamblees on vaid üks koda. Eelnõu võivad algatada ministrid, komisjonid ja üksikliikmed ning esitada selle assamblee esimehe kaudu assambleele arutamiseks. Kui esimees on veendunud, et ettepanekud on assamblee pädevuse piires, tutvustatakse ja arutatakse eelnõu seejärel assamblee koad. Pärast seda saadetakse eelnõu läbivaatamiseks asjaomasesse komisjoni. Komisjon annab assambleele aru, võimaldades liikmetel eelnõu üksikasjalikult arutada ja teha muudatusettepanekuid. Seejärel arutatakse eelnõu assamblees edasi ja pannakse lõpphääletusele.

Kui eelnõu on läbinud Ühendkuningriigis või Põhja-lirimaa assamblees kõik parlamendietapid, edastatakse see monarhile kuningliku nõusoleku saamiseks, pärast mida saab eelnõust **õigusakt**.

Esmase õiguse akte on võimalik reeglina **muuta või kehtetuks tunnistada** vaid uute esmase õiguse aktidega. On aga erandeid, mille korral saab õigusakte muuta ja kehtetuks tunnistada teisese õiguse aktiga – juhul kui need hõlmavad ELi kohustuste rakendamist või õigusreformi, mis vähendab regulatiivset koormust või kõrvaldab selle. Sellised korraldused tuleb aga enne vastuvõtmist heaks kiita parlamendi mõlema koad positiivse otsusega.

Esmase õiguse aktid jõustuvad vastavalt aktis või meetmes sätestatud **jõustamissätetele**. Aktis või meetmes võidakse määrata konkreetne jõustumiskuupäev. See võib vahetult järgneda kuninglikule nõusolekule, saabuda konkreetse kuupäeval (tavaliselt kaks kuud pärast kuningliku nõusoleku saamist) või ministri või ministeeriumi jõustamiskorralduses (õigusakt) määratud kuupäeval. Ühe akti eri sätete jõustumiseks võidakse määrata ka eri kuupäevad.

Teisese õiguse akti jõustumiskuupäev määratakse tavaliselt aktis endas. Erandina võidakse jõustumiskuupäev määrata teate avaldamisega ametlikus teatajas (Londoni või Belfasti *Gazette*).

Õigusaktide andmebaasid

Kättesaadaval on mitu õigusaktide andmebaasi.

Ühendkuningriigi õigusaktide veebisaidil on esitatud Ühendkuningriigi parlamendi, Šotimaa parlamendi, Põhja-lirimaa assamblee ja Walesi rahvusassamblee **kõikide esmase õiguse aktide** terviktekst ning kõik teisese õiguse aktid, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi kui terviku või selle teatavate osade suhtes. Selle teabega saab tutvuda tasuta.

Läbivaadatud esmase õiguse akte alates 1235. aastast, mis hõlmavad kõiki Ühendkuningriigi osasid, võib samuti leida

Ühendkuningriigi õigusaktide veebisaidilt.

Lingid

Ühendkuningriigi õigusaktide veebisait

Viimati uuendatud: 28/08/2018

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õigusliku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta. Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.